Sosiaaliturva- ja vakuutusosasto
Hallitussihteeri Emmi Äärynen

HE 172/2024 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viitetieto: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö 27.11.2024

Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle (HE 172/2024 vp, hallituksen esitys eduskunnalle työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen, liikennevakuutuksen ja potilasvakuutuksen lainsäädännön muuttamiseksi)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen, liikennevakuutuksen ja potilasvakuutuksen lainsäädännön muuttamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin työpaikkaonnettomuuksien tutkintaa koskeva sääntely Tapaturmavakuutuskeskuksen tehtäväksi. Tavoitteena on mahdollistaa työturvallisuutta parantava ja työtapaturmien syy-seuraussuhteita selvittävä työpaikkaonnettomuuksien tutkinta vastaavien työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisemiseksi ja yleisen työturvallisuuden kehittämiseksi Suomessa.

Lainvalmistelu käynnistettiin Tapaturmavakuutuskeskuksen esityksestä. Työpaikkaonnettomuuksien tutkinnalla on Tapaturmavakuutuskeskuksessa pitkät perinteet, mutta asiasta ei ole suoraan säädetty laissa. Asiasta säätämiselle on selkeä tarve tutkinnan jatkamisen mahdollistamiseksi, koska nykyinen sääntely on erityisesti henkilötietojen käsittelyn osalta puutteellista ja vaatii selventämistä ja täsmentämistä. Kyseistä tai vastaavaa työtapaturmien tutkintaa ei myöskään tee Suomessa mikään muu taho.

Muutoksella ei olisi lainkaan kustannusvaikutusta valtiolle. Kustannusvaikutus Tapaturmavakuutuskeskukselle työpaikkaonnettomuuksien tutkinnasta on arvioitu vähäiseksi ja se kohdistuu yhteisesti Tapaturmavakuutuskeskuksen jäseniin eli työtapaturma- ja ammattitautivakuutusta tarjoaviin vakuutuslaitoksiin, Valtiokonttoriin ja Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokseen, jotka maksavat Tapaturmavakuutuskeskuksen toiminnan yhteisesti.

Tämän lisäksi ehdotetaan työtapaturma- ja ammattitautivakuutusta, liikennevakuutusta ja potilasvakuutusta koskevaan lainsäädäntöön sekä opiskelutapaturmalakiin tehtäväksi muutamien vuosien ajalta sidosryhmiltä esiin tulleita lähinnä teknisiä ja säädöshuollollisia muutoksia.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan osalta yhdessä työmarkkinakeskusjärjestöjen, Tapaturmavakuutuskeskuksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melan kanssa. Esityksen teknisemmät muutokset on myös valmisteltu yhdessä Tapaturmavakuutuskeskuksen, Liikennevakuutuskeskuksen, Potilasvakuutuskeskuksen, liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan, Finanssivalvonnan ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Valmistelussa on edellä mainittujen lisäksi pyydetty lausuntoa oikeusministeriöltä ja tietosuojavaltuutetulta työpaikkaonnettomuuksien tutkintatoimintaan liittyvien tietojen saantia ja käsit-

telyä koskevien ehdotusten vuoksi. Kaikki lausunnon antaneet tahot kannattivat esitystä. Lausuntoa pyydetyistä tahoista Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutuskeskus, liikenne- ja potilasvahinkolautakunta ja opetus- ja kulttuuriministeriö eivät lausuneet esityksestä.

Työpaikkaonnettomuuksien tutkintatoiminnan tiedonsaannin osalta sekä perusteluja että säädösehdotuksia täydennettiin lausuntopalautteen johdosta. Erityisesti oikeusministeriö ja tietosuojavaltuutettu esittivät lausunnoissaan huomioita, joiden perusteella työpaikkaonnettomuuksien tutkinnassa saatavat tiedot on jatkovalmistelussa määritelty tarkemmin ja perusteluja on täydennetty ja selkeytetty. Tämän lisäksi on selvennetty tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran käyttöä, tietosuoja-asetuksen mukaista käsittelyperustetta ja avattu enemmän asianmukaisia suojatoimia. Lisäksi tietojen säilytysaikaa muutettiin jatkovalmistelussa tietosuoja-asetuksen yleissääntelyn mukaiseksi. Oikeusministeriön huomion perusteella esitykseen on liitetty myös erikseen säätämisjärjestysperustelut.

Finanssivalvonta kannatti ehdotettua työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen sekä liikennevakuutuksen tilastotutkimusten julkaisuvälin pidentämistä kolmeen vuoteen. Muutos vastaisi sitä, mitä potilasvakuutuksen tilastotutkimuksen osalta on säädetty. STTK, SAK ja JHL puolestaan katsoivat, että selvitys tulisi julkaista voimassa olevan sääntelyn mukaan vuosittain myös jatkossa, eli julkaisuväliä ei tulisi pidentää. Lausunnonantajat viittasivat työelämään vaikuttaviin nopeisiin muutoksiin (kuten koronapandemia). Tilastotutkimukset esittävät julkaisuhetkellä kuitenkin noin vuoden vanhaa tilannetta, eli tutkimukset eivät juurikaan palvele tällaisten nopeiden toimintaympäristön muutosten havainnollistamista. Muutos tilastotutkimuksen julkaisuväliin potilasvakuutusta vastaavasti yhdenmukaistaisi menettelyä ja mahdollistaisi tilastotutkimusten tekoon käytettyjen Finanssivalvonnan asiantuntijaresurssien suuntaamisen riskiperusteisemmin niinä vuosina, kun tilastotutkimusta ei tehtäisi. Muutos ei estäisi Finanssivalvontaa julkaisemasta tilastotutkimusta useammin, jos se katsoisi sen tarkoituksenmukaiseksi jostakin toimintaympäristöön tai markkinatilanteeseen liittyvästä syystä. Hallituksen esityksen perusteluita täsmennettiin tältä osin.

Ehdotetut lakimuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025 esitykseen sisältyvien jakojärjestelmään ehdotettujen muutosten vuoksi, joiden tulisi tulla voimaan vakuutuskauden eli vuoden alusta jakojärjestelmärahoituksen ja jakojärjestelmämaksun vuoksi.

Hallitussihteeri Emmi Äärynen